

ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่กับพฤติกรรมตามแนวพุทธของวัยรุ่น
ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีศรัทธาในศาสนาเป็นตัวแปรกำกับ

The relationship between Authoritative nurture and the Buddhist Behaviors of
adolescents in Ayutthaya province with the Religious Faith as a Moderator

บุญสุข อ่อนทองคำ¹, สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต² และ กมลาศ ภูวนาธิพงษ์³
Boonsuk Onthongkam¹, Sompoch Iamsupasit² and Kamalas Phoowachanathipong³

^{1,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ²มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

^{1,3}Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand, ²Thammasat University, Thailand

Email: ¹boonsukkullachant@gmail.com

Retrieved: April 3, 2021

Revised: November 5, 2021

Accepted: November 8, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่และพฤติกรรมตามแนวพุทธ.2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่กับพฤติกรรมตามแนวพุทธของวัยรุ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีความศรัทธาในศาสนาเป็นตัวแปรกำกับ เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (Correlation Studies) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 481 คน ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามซึ่งประกอบไปด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ มีค่าความเชื่อมั่น .808 แบบวัดความศรัทธาในศาสนา มีค่าความเชื่อมั่น .840 แบบวัดพฤติกรรมตามแนวพุทธ มีค่าความเชื่อมั่น .834 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบนำตัวแปรต้นทั้งหมดเข้าสมการ (Enter) การวิเคราะห์ถดถอยพหุเชิงชั้น (Hierarchical Multiple Regression Analysis) และทดสอบอิทธิพลการกำกับ (Analysis of moderation effects) ด้วยโปรแกรม PROCESS

ผลการวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมตามแนวพุทธ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .321^{***}$, $p < .001$) และพบว่า ความศรัทธาในศาสนา เป็นตัวแปรกำกับความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่กับพฤติกรรมตามแนวพุทธ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = .774^*$, $\Delta R^2 = .233$)

คำสำคัญ : การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่, พฤติกรรมตามแนวพุทธ, ความศรัทธาในศาสนา

Abstract

This study was conducted with its 2 significant objectives : 1) to study the concepts and theories of authoritative nurture and the Buddhist behaviors. 2) to study the relationship between the authoritative nurture and the Buddhist behaviors of adolescents in Ayutthaya province with the religious faith as a moderator. This research is Correlational Studies. The sample group is 481 junior high school students in Ayutthaya province. The data was collected by using a questionnaire consisting of Personal information, The authoritative nurture questionnaire with reliability = .808, the Buddhist behaviors questionnaire with reliability = .840, the religious faith questionnaire with reliability = .834. Data analysis was conducted by using the Pearson's Product Moment Correlation Coefficient, Multiple regression analysis (Enter) Hierarchical Multiple Regression Analysis and test of the moderation effects with PROCESS program.

The research results found that authoritative nurture positively correlated with the Buddhist behaviors statistically significant ($r = .321^{***}$, $p < .01$) and the religious faith is a moderator on the relationship between authoritative nurture and the Buddhist behavior ($\beta = .774^*$, $\Delta R^2 = .233$).

Keywords: Authoritative Nurture, Buddhist Behaviors, The religious Faith.

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์ของสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจากผลของปัจจัยภายในและภายนอกประเทศ การขาดความสมดุลในกระบวนการพัฒนา ปัญหาวิกฤตของประเทศไทยที่กำลังเกิดขึ้นในด้านสังคมวัฒนธรรม การศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง หลากๆ สาเหตุมาจากความ เจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ตามลักษณะของโลกยุคการสื่อสาร อย่างไร พรมแดนในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า นอกจากจะนำมาซึ่งข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศแล้ว ยังมีส่วนหนึ่งที่นำมาซึ่งปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรมนานัปการ อันเป็นผลพวงสืบเนื่องมาจากทิศทางการพัฒนาประเทศในอดีต ที่มุ่งเน้นจะพัฒนาสังคมไทยไปสู่ความทันสมัยตามอย่าง ชาตินตะวันตก ละทิ้งวิถีชีวิตภูมิปัญญาท้องถิ่นและภาคเกษตรกรรมซึ่งเป็นรากฐานของสังคมไทยมาสู่พัฒนาภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ต่อวิถีชีวิตวัฒนธรรมไทย เกิดค่านิยมใหม่ๆ ที่นำไปสู่การเบี่ยงเบนวัฒนธรรมที่ดีงาม โครงสร้างทางสังคมเปลี่ยนแปลง ผู้คนหลั่งไหลจากชนบทเข้าสู่เมืองทำให้เกิดช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบทมากขึ้น ครอบครัว มีขนาดเล็กลงและอ่อนไหวมากขึ้น ชุมชนอ่อนแอลง สังคมมีความซับซ้อนมากขึ้น เกิดปัญหาอาชญากรรมและปัญหาทาง สังคมมากยิ่งขึ้นจนอาจสรุปได้ว่า สังคมไทยกำลังดำเนินชีวิตอย่างขาดรากฐานทางวัฒนธรรมที่ดีงาม สถานการณ์สังคมและวัฒนธรรมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นับวันยิ่งทวีความวิกฤตและรากเหง้าของวัฒนธรรม และ ศีลธรรมถูกทำลายจนส่งผลกับความมั่นคงของชาติและชีวิตของคนในสังคม ตลอดจนความเป็นอยู่ของผู้คนก็พบว่าไม่มีความปลอดภัยมากขึ้น ในส่วนพฤติกรรมของผู้คนก็พบว่าขาดสำนึกต่อการใช้ชีวิต จากบรรทัดฐานที่เคยยึดถือปฏิบัติและมีค่านิยมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมน้ำใจและไมตรีที่เคยหยิบยื่นให้แก่กันก็

กำลังเหือดหายไปจากสังคมไทยทุกขณะ (จิราพร เพชรดำ; นายไพบุลย์ แยมกสิกร และคณะ, 2554) ดังที่ท่านพุทธทาสภิกขุกล่าวไว้ว่า “สังคมไทยในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามวัตถุเป็นอย่างมาก แต่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวหาได้เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขที่แท้จริงของคนไทยไม่ คนนิยมวัตถุหรือวัตถุนิยมมากขึ้น มีกิเลสมากขึ้น และสิ่งที่ขาดคือศีลธรรม สถานภาพสังคมพอนเฟะ เพราะรับอิทธิพลอารยธรรมตะวันตกที่แพร่เข้ามาามากจนเกินไป และคนไทยก็รับเอาโดยไม่มีวิจารณ์ญาณ” (พุทธทาสภิกขุ, 2525)

พระราชวรมนี (ประยูรธ ปยุตโต) ได้กล่าวถึงปัญหาของสังคมที่ขาดจริยธรรม กำลังนำไปสู่ความล้มเหลวว่า “สุดท้ายก็คือประเทศไทยปัจจุบันนี้มีอบายมุขมาก อบายมุขมากก็ไปสัมพันธ์กับความฟุ่มเฟือยอีกนั้นแหละ หลวม ๆ คลุม ๆ กันอยู่เนี่ยพันกันไปหมด ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีอบายมุขแพร่หลายในด้านต่าง ๆ มากเหลือเกิน การติดยาเสพติดก็ระบาดทั่วไป โดยเฉพาะการที่เด็กวัยรุ่นมีปัญหาในเรื่องเหล่านี้จะทำให้สังคมทรุดโทรมมาก” (พระราชวรมนี (ประยูรธ ปยุตโต), 2528) ท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุอย่างรวดเร็ว สภาวะจิตใจของประชาชนในชาติเริ่มเสื่อมถอย ตกต่ำ ขาดคุณธรรม ขาดจริยธรรม ไม่มีการเกรงกลัวต่อการทำความชั่ว ทั้งที่คนไทยมีหลักยึดเหนี่ยวหรือแนวทางในการดำเนินชีวิต คือคำสอนของพระพุทธศาสนา แต่กลับมีผู้นำหลักธรรมมาใช้จริง ๆ น้อยลงทุกที แนวทางในการดำรงชีวิตเปลี่ยนไป ความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก เยาวชน และผู้ปกครอง รวมถึงครูบาอาจารย์ ปัญหาต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

เยาวชนเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงหลาย ๆ ด้าน เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต มีการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกาย ความคิด จิตใจ อารมณ์และสังคม การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้มีความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลอง ต้องการอิสระเสรี ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรม หากขาดการเอาใจใส่ดูแล ฝึกฝน อบรมขัดเกลา และประคับประคอง ก็จะทำให้จิตใจมีความอ่อนแอ ไม่มีความสุข กระวนกระวาย เครียด และเมื่อหาทางออกไม่ได้อาจก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การยกพวกตีกัน ฆ่าตัวตาย เล่นการพนัน ลักขโมย เที่ยวกลางคืน ดื่มสุราเสพของมีนเมา เป็นต้น

ตามที่กรมพินิจและคุ้มครองเด็ก สำนักงานพัฒนาการบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน กลุ่มงานสารสนเทศ (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2559) ได้การเก็บรวบรวมการทำความผิดของเยาวชนในแต่ละปี พบว่ามีการทำความผิด แบ่งเป็นฐานความผิด ได้แก่ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ชีวิตและร่างกาย เพศ ความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียงและการปกครอง ยาเสพติดให้โทษ อาวุธแล้ววัตถุระเบิด และความผิดด้านอื่น ๆ พบว่า เด็กวัยรุ่นจะมีปัญหาในเรื่องของการละเมิดศีล 5 ในประเด็นต่าง ๆ อยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้พบว่า รากเหง้าแห่งปัญหาที่แท้จริง คือการที่นักเรียนขาดการอบรมเลี้ยงดู ขาดการกล่อมเกลาจิตใจ และปลูกฝังในเรื่องศีลธรรม จริยธรรม ความละเอียดรอบคอบ และบาป เรื่องของกฎแห่งกรรมจึงเป็นคำสอนที่สำคัญอย่างหนึ่งในพระพุทธศาสนา เพราะถ้าหากไม่มีการสอนเรื่องกฎแห่งกรรมแล้วก็ไม่สามารถที่จะทำให้เยาวชนเห็นโทษของการกระทำที่ไม่ดีต่าง ๆ ของมนุษย์ได้ เช่น การเบียดเบียน การลักขโมย การล่วงละเมิดผู้อื่น การโกหก เป็นต้น ว่าผลของการกระทำเช่นนี้จะมีคุณลักษณะอย่างไร เมื่อทำแล้วจะส่งผลอย่างไร หากไม่เพียงแต่การถูกลงโทษจากสังคมเท่านั้น ทางจิตใจก็จะมีผลกระทบไปด้วย ฉะนั้นหากมีการสอนให้เยาวชนได้รับรู้ ทำให้เกิดการตระหนักรู้ยอมทำให้พฤติกรรมเหล่านั้นลดน้อยลง และทำให้ความรู้สึกเกรงกลัวต่อผลที่ตามมาเพิ่มขึ้น เพื่อจะนำไปสู่การจุดมุ่งหมายสูงสุด คือความสงบสุขในชีวิต ทางกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้ทำโปรแกรมเฝ้าระวังเยาวชนที่ได้เข้าไปสู่สถานพินิจฯ โดยใช้จิตวิทยามารับบำบัดเยาวชน ภายใต้โครงการ “การพัฒนาเครื่องมือประเมินเชิงลึกด้าน สุขภาพจิตและพฤติกรรมสำหรับเด็กที่มีปัญหา” ปัญหาด้านสุขภาพจิต ลักษณะนิสัยและพฤติกรรม ของเด็กและเยาวชนนั้น เป็นปัจจัยสำคัญประการ

หนึ่งที่จะบ่งชี้ ถึงระดับความรุนแรงของปัญหาและความจำเป็นที่จะต้องได้รับการบำบัด แก้ไข พันฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมีอัตรา ความเจ็บป่วยทางสุขภาพจิตสูงกว่ากลุ่มทั่วไป โดยร้อยละ 50 - 60 ของเด็กหรือเยาวชนในสถานควบคุมมีภาวะเสี่ยงต่อ ปัญหาสุขภาพจิต และยังส่งผลต่อการเพิ่มความเสี่ยงต่อการก่อ ความรุนแรง การกระทำผิด และการปรับตัวด้วยพฤติกรรม เบี่ยงเบน (deviant behavioral adaptations) อีกด้วย ดังนั้น หากเด็กและเยาวชนที่มีปัญหาสุขภาพจิตไม่ได้รับการแก้ไข บำบัด พันฟูเฉพาะทางจะส่งผลให้ปัญหาทวีความรุนแรงมากขึ้น จากเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมกระทำผิดไม่รุนแรง สามารถพัฒนาต่อโดยมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น และพัฒนาต่อเป็นอาชญากรในวัยผู้ใหญ่ จากผู้ถูกกระทำทารุณกรรมจะเป็นผู้กระทำความรุนแรงต่อผู้อื่นซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาทางสังคมต่าง ๆ ตามมามากมาย (มนัสวี ภูเฝ้าพันธุ์, 2559)

ด้วยเหตุนี้ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นนิสิตในสาขาพุทธจิตวิทยาจึงมองเห็นความสำคัญในการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่กับพฤติกรรมตามแนวพุทธ โดยมีศรัทธาในศาสนาเป็นตัวแปรกำกับ โดยเฉพาะนักเรียนที่เรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เนื่องจากในจังหวัดพระนครศรีอยุธยานี้มีจำนวนคนที่แบ่งตามฐานความผิดของเด็กและเยาวชนในเขต 11 (ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง) มากที่สุดคืออยู่ที่ 423 รายที่กรมพินิจได้รวบรวมไว้เมื่อปี 2557 (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2557) ว่ามีความเหมาะสมที่จะเป็นประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาการอบรมเลี้ยงดู แบบเอาใจใส่ที่ระดับต่างกัน มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมตามแนวพุทธอย่างไร และหากมีตัวแปรกำกับเป็นความศรัทธาในศาสนาแล้ว ผลจะเป็นอย่างไร เพราะเยาวชนในวัยนี้ได้ก้าวจากวัยเด็กมาเป็นวัยรุ่น (12-18 ปี) และเริ่มมีความคิดเห็นเป็นของตัวเอง วัยนี้สติปัญญาจะพัฒนาสูงขึ้น จนมีความคิดเป็นแบบรูปธรรม (Jean Piaget ใช้คำอธิบายว่า Formal Operation ซึ่งมีความหมายถึงความสามารถเรียนรู้ เข้าใจเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ลึกซึ้งขึ้นแบบ abstract thinking) มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และสังเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้นตามลำดับ (พนม เกตุมาน, 2550) ทำให้ผู้ศึกษาเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงความสัมพันธ์ในการอบรมเลี้ยงดูว่าทำให้พฤติกรรมของวัยรุ่นเป็นไปในลักษณะใด อะไรสิ่งโน้มน้าวที่จะทำให้พฤติกรรมที่แสดงออกมาเป็นไปในแนวทางพุทธ ทาน ศีล ภาวนา ที่จะนำไปปฏิบัติหรือไม่ เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมตามแนวพุทธดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงได้นำหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ทาน ศีล ภาวนา รวมถึงศีล 5 มาเป็นตัววัด เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ซึ่งผลการวิจัยเรื่องการอบรมเลี้ยงดูของนักวิจัยหลาย ๆ ท่านได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่พบว่าผลที่ได้รับเป็นเชิงบวกทั้งสิ้น โดยการอบรม เลี้ยงดูแบบเอาใจใส่มีความสัมพันธ์สูงกับพฤติกรรมเชิงบวก การให้ความร่วมมือ พฤติกรรมประชาธิปไตย และ มีความสัมพันธ์ต่ำกับพฤติกรรมการทำผิดกฎหมาย มีความฉลาดทางอารมณ์สูง มีความวิตกกังวลต่ำ มีการตัดสินใจ และกล้าแสดงออก สอดคล้องกับการวิจัยของ วีรณัฐ วงศ์คงเดช ที่พบว่าการเรียนรู้แบบกำกับตนเอง และมีเจตคติทางบวกต่อการแสวงหาความช่วยเหลือสูงกว่าการเลี้ยงดูประเภทอื่น ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นเรื่องที่นำศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เหตุผลที่ต้องศึกษาเพราะคุณธรรม และจริยธรรมเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายเรียกร้องให้มี การพัฒนาโรงเรียนและชุมชนทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับชาติ หรือระดับกลุ่มชาวบ้านล้วนต้องการคนที่มีทั้งคุณภาพและคุณธรรมทั้งสิ้น และ เยาวชนคือบุคลากรที่สำคัญยิ่งในชุมชน หากเยาวชนไทยมีความเชื่อและศรัทธาในกฎแห่งกรรมแล้ว จะทำให้เขาเหล่านั้นคือผู้ที่จะสามารถพัฒนาของทุกระดับของชาติอย่างมีคุณภาพ และคุณธรรม เมื่อผลการศึกษาเหล่านี้ออกมา ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น พ่อ แม่ ครู อาจารย์ โรงเรียน ชุมชน จะได้ทราบข้อมูลส่วนหนึ่งและหาวิธีส่งเสริมให้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่และพฤติกรรมตามแนวพุทธ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่กับพฤติกรรมตามแนวพุทธของวัยรุ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีความศรัทธาในศาสนาเป็นตัวแปรกำกับ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงสหสัมพันธ์ (Correlational Studies) ผู้วิจัยเริ่มต้นจากการวิจัยเอกสาร โดยการศึกษาเอกสารหลักฐานที่ปรากฏในพระไตรปิฎกอันเป็นคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา เอกสารหลักฐานที่ปรากฏในคัมภีร์ต่าง ๆ อรรถกถา ธรรมบท วรรณกรรม ตำราวิชาการ งานวิจัย บทความพร้อมทั้งเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ประชากรเป้าหมาย (Target Population) คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน จำนวน 19,452 คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้แนวคิดของ Hair และคณะ ที่เสนอว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างที่มีความเหมาะสม สำหรับการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ตัวแปรอิสระ 1 ตัว ควรใช้จำนวนตัวอย่างอย่างน้อย 15-25 คน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้อัตราส่วน 1 ต่อ 50 คน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งนี้เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลสมบูรณ์มากขึ้น ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีตัวแปรต้นในการศึกษาวิจัยทั้งหมด 8 ตัวแปร ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจึงมี 400 คน และเพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูลหรือได้ข้อมูลไม่ครบถ้วน จึงเพิ่มขนาดตัวอย่างร้อยละ 20 รวมเป็น 481 คน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จากโรงเรียน 8 แห่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอหนังสือขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. นำหนังสือต่อผู้อำนวยการโรงเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบในการแจกแบบสอบถาม
3. นำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง
4. หลังจากเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ เพศ ชั้นที่กำลังศึกษา ผู้ปกครองที่เลี้ยงดูในปัจจุบัน อาชีพของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเป็นหลัก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percent) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) การวิเคราะห์ระดับเพื่อศึกษาระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ พฤติกรรมตามแนว

พุทธ และความศรัทธาในศาสนา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพื่อทำการทดสอบสมมติฐานในการวิจัย ข้อ 1 ใช้สถิติการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) โดยนำเสนอในรูปแบบตารางสหสัมพันธ์ (Correlation Matrix)

3. การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์การถดถอย เพื่อทำการทดสอบสมมติฐานการวิจัยในข้อ 2 ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลการมีอิทธิพลของตัวแปรกำกับ (Moderator) กับตัวแปรทั้งหมดที่ ทำการศึกษาในงานวิจัย โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงชั้น (Hierarchical Multiple Regression) โดยวิธีการคัดเลือกเข้า (Enter)

4. ขั้นตอนการทดสอบอิทธิพลการเป็นตัวแปรกำกับความสัมพันธ์ (Moderator) โดยใช้วิธีการทดสอบตัวแปรกำกับของบาร์อน และเคนนี (Baron & Kenny) (Baron & Kenny, 1986) โดยการนำตัวแปรต้น ตัวแปรกำกับ และผลคูณของตัวแปรต้นและตัวแปรกำกับที่ต้องการทดสอบ เข้ามาใช้ในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเป็นลำดับ เพื่อทดสอบสถิติของตัวแปรความศรัทธาในศาสนา ในการกำกับความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่และพฤติกรรมตามแนวพุทธ ด้วยโปรแกรม PROCESS (Hayes, 2018)

ผลการวิจัย

ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่และพฤติกรรมตามแนวพุทธ จากการวิจัยเอกสาร โดยการศึกษาศาสตรฐานที่ปรากฏในพระไตรปิฎกอันเป็นคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา เอกสารหลักฐานที่ปรากฏในคัมภีร์ต่าง ๆ อรรถกถา ธรรมบท วรรณกรรม ตำราวิชาการ งานวิจัย บทความพร้อมทั้งเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้ค้นพบตัวแปรที่น่าสนใจและนำมาศึกษาในครั้งนี้ แสดงได้ดังต่อไปนี้

1) การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ (Authoritative Parenting Style) หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาสนับสนุนให้เด็กมีพัฒนาการ ตามวุฒิภาวะของเด็ก โดยที่บิดามารดาจะอนุญาต ให้เด็กมีอิสระตามควรแก่วุฒิภาวะ แต่ในขณะที่เดียวกันบิดามารดาจะกำหนดขอบเขตพฤติกรรม ของเด็ก และกำหนดให้เด็กเชื่อฟังและปฏิบัติตามแนวทางที่บิดามารดากำหนดไว้อย่างมีเหตุผล ให้ความรักความอบอุ่นและใส่ใจต่อเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง รับฟังเหตุผลจากเด็ก และสนับสนุนให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิดตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ของครอบครัว

2) พฤติกรรมตามแนวพุทธ หมายถึง พฤติกรรมตามแนวพุทธ หมายถึงการแสดงออกของการกระทำที่แสดงออกทางกาย วาจา ใจ พฤติกรรมด้านบุญกิริยาวัตถุ 3 ประกอบด้วย 1) การให้ทาน คือ การให้, สิ่งที่ให้, ให้ของที่ควรแก่คนที่ควรให้เพื่อประโยชน์แก่เขา, สละให้ปันสิ่งของของตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น” และให้ความหมายของทานมัย ไว้ว่า “บุญที่สำเร็จด้วยการบริจาคทาน” 2) การรักษาศีล หมายถึง เจตนาเป็นเครื่องดเว้นจากโทษ มีการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เป็นต้น ความประพฤติดีทางกายและวาจา ความสำรวมระวังมิให้เกิดโทษทางกายและวาจา หรือระบบที่ควบคุมความประพฤติของคนทางกายและวาจาให้อยู่ในกรอบ ระเบียบวินัย กฎหมาย หรือสิ่งที่สังคมกำหนด 3) การเจริญภาวนา คือ การฝึกอบรมจิตใจ ซึ่ง

เป็นการสร้างบุญบารมีที่ สูงที่สุดในพุทธศาสนา โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ สมถภาวนา (การทำสมาธิ) และวิปัสสนาภาวนา (การเจริญภาวนา)

2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่กับพฤติกรรมตามแนวพุทธของวัยรุ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีความศรัทธาในศาสนาเป็นตัวแปรกำกับ พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .77 ส่วนพฤติกรรมตามแนวพุทธในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .49 และความศรัทธาในศาสนาในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .51 และผลการวิเคราะห์หิอทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคลและการอบรมเลี้ยงดูอย่างเอาใจใส่ที่มีผลต่อพฤติกรรมตามแนวพุทธ โดยมีตัวแปรกำกับ คือ ความศรัทธาในศาสนา พบว่า ตัวแปรกำกับ (Moderator) มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล .มาตรฐานเท่ากับ .45, p-value = .001)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมตามแนวพุทธ พบว่าเป็นไปตามสมมติฐาน การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมตามแนวพุทธ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .321 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งมีความหมายว่า นักเรียนที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่จากผู้ปกครอง จะมีพฤติกรรมตามแนวพุทธในเชิงบวก ซึ่งรูปแบบความสัมพันธ์เช่นนี้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ เป็นแนวทางปฏิบัติของผู้ปกครองที่มีต่อเด็ก เพื่อสนับสนุนและตอบสนองความต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ตลอดจนถึงการสนับสนุนการเสริมสร้างพัฒนาการในด้านต่างๆ การอบรมเลี้ยงดูจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้เด็กเจริญเติบโตทั้งทางกาย จิตใจและสติปัญญา และสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้ ตลอดจนได้รับการปลูกฝังจากผู้ปกครอง ตั้งแต่วัยเยาว์ การปลูกฝัง สั่งสอนที่ดี และทำให้ดูเป็นตัวอย่าง สอดคล้องกับพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2546) ได้กล่าวไว้ว่า พ่อแม่ทำหน้าที่พระพรหมนั้นหน้าที่สำคัญของพระพรหมก็คือ การแสดงโลกนี้แก่ลูก หรือนำเสนอโลกนี้แก่ลูก สำคัญที่สุดเด็กจะเห็นโลกอย่างไร มีทัศนคติ มีท่าทีต่อโลกอย่างไร อยู่ที่พ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้ชักนำ ในการแสดงโลกนี้แก่ลูก พ่อแม่ต้องเริ่มด้วยตัวเอง โดยเป็นตัวแทนที่ดีของมนุษยชาติ ทำให้ลูกเกิดความรู้สึกและทัศนคติที่ดีด้วยความสัมพันธ์ คือ มีเมตตา กรุณา มุทิตา ถ้าพ่อแม่ทำถูกต้อง เด็กจะได้ความรู้สึกและทัศนคติพื้นฐานที่ดี

สมมติฐานที่ 2 การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมตามแนวพุทธโดยมี ความศรัทธาในศาสนาเป็นตัวแปรกำกับ พบว่าเป็นไปตามสมมติฐาน จากการวิเคราะห์หิอถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้น (Hierarchical Multiple Regression Analysis) ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่กับพฤติกรรมตามแนวพุทธโดยมีความศรัทธาในศาสนาเป็นตัวแปรกำกับ พบว่า ความศรัทธาในศาสนา เป็นตัวแปรกำกับความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่กับพฤติกรรมตามแนวพุทธ และการพล็อตกราฟที่ได้จากการวิเคราะห์หิอทธิพลการกำกับของความศรัทธาในศาสนา ด้วยโปรแกรม PROCESS ที่พบว่า เส้นกราฟความศรัทธาในศาสนาสูงและเส้นกราฟความศรัทธาในศาสนาต่ำ มีความชันสูงชันจากล่างซ้ายขึ้นไปทางบนขวา หากลากเส้นลงมาด้านล่างทั้ง 2 เส้นแล้วตัดกัน แสดงว่าความศรัทธาในศาสนา

เป็นตัวแปรกำกับ กล่าวคือ ความศรัทธาในศาสนา มีอิทธิพลต่อการกำกับความสัมพันธ์ของการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่กับพฤติกรรมตามแนวพุทธของนักเรียน นั่นหมายถึง นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่มาก จะมีพฤติกรรมตามแนวพุทธมาก และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ต่ำ จะมีพฤติกรรมตามแนวพุทธลดต่ำ ความสัมพันธ์นี้จะเปลี่ยนไปตาม ค่าการกำกับของความศรัทธาในศาสนา อธิบายได้ว่า การที่นักเรียนมีความศรัทธา มีความเชื่อในด้านศาสนา จะเกิดให้พฤติกรรมตามแนวพุทธ ซึ่งความเชื่อในศรัทธา 4 นี้ประกอบไปด้วย กัมมสัทธา เชื่อกรรม เชื่อการกระทำ เชื่อกฎแห่งกรรม เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง เมื่อนักเรียนมีความเชื่อเช่นนี้ย่อมทำให้เวลาจะทำความผิย้อมเกรงกลัวต่อบาป และเชื่อในผลของกรรม วิปាកสัทธา ว่าหากทำไม่ดีแล้วย่อมได้รับผลไม่ดีตามมา หรือหากทำดีแล้วย่อมได้รับผลดีตามมา ความเชื่อเหล่านี้ก่อให้เกิดการทำความดีและการรักษาศีลขึ้นซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเป็นสัมมาทิฐิ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมสุข นิธิอุทัย (สมสุข นิธิอุทัย, 2554) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในสังคมไทย พบว่า จุดเริ่มต้นของการพัฒนาของเยาวชนตาม แนวพุทธ คือ สัมมาทิฐิการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเยาวชน ตามแนวพุทธโดยใช้ หลักไตรสิกขา การที่นักเรียนมีความเชื่อว่าทุกคนมีกรรมเป็นของของตน (กัมมัสสกาตาสัทธา) ทั้งกรรมดี กรรมไม่ดี เช่น การเห็นคนที่พิการตั้งแต่กำเนิด ทำให้ปฏิเสธสิ่งเหล่านี้ไม่ได้ว่าเพราะเหตุใดจึงพิการมาแต่กำเนิด หากจะพิจารณาถึงว่าเป็นเพราะด้านพันธุกรรม ก็ในเมื่อมีคนในโลกต้องมากมายทำไมต้องมาเกิดกับพ่อแม่ที่มีพันธุกรรมทำให้พิการ และในข้อความเชื่อและศรัทธาในปัญญาของพระพุทธเจ้า (ตถาคตโพธิสัทธา) ว่าพระองค์มีพระปัญญา ว่าทรงมีความรู้ที่เรียกว่าญาณ มี 3 ประการที่เกี่ยวกับอริยสัจ 4 คือ 1. สัจจญาณ ปัญญาที่รู้เห็นอริยสัจ 4 ก่อน หลัง และขณะบรรลุโลกุตตรมรรค 2. กิจจญาณ ปัญญาที่รู้ว่าธรรมใดควรกำหนดรู้ ธรรมใดควรละ ธรรมใดควรกระทำให้แจ้ง ธรรมใดควรเจริญ 3. กตญาณ ปัญญาที่รู้ว่ากิจที่ควรจะทำได้ทำเสร็จแล้ว (พระโสภณมหาเถระ (มหาสีสยาตอ), 2557) เมื่อมีความเชื่อในศรัทธา 4 นี้ ย่อมทำให้เกิดพฤติกรรมตามแนวพุทธขึ้น

องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย

จากผลการเก็บข้อมูลในเชิงปริมาณ จนสามารถวิเคราะห์ผลออกมาเป็นความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่กับพฤติกรรมตามแนวพุทธของวัยรุ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีความศรัทธาในศาสนาเป็นตัวแปรกำกับ ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ (Authoritative Parenting Style) คือ การอบรม เลี้ยงดูที่บิดามารดาสนับสนุนให้เด็กมีพัฒนาการ ตามวุฒิภาวะของเด็ก โดยที่บิดามารดาจะอนุญาต ให้เด็กมีอิสระตามควรแก่วุฒิภาวะ แต่ในขณะเดียวกัน บิดามารดาจะกำหนดขอบเขตพฤติกรรม ของเด็ก และกำหนดให้เด็กเชื่อฟังและปฏิบัติตามแนวทางที่บิดามารดา กำหนดไว้ อย่างมีเหตุผล ให้ความรักความอบอุ่นและใส่ใจต่อเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง รับฟังเหตุผลจากเด็ก และสนับสนุนให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิดตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ของครอบครัว ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่นี้มีอิทธิพล ส่วนหนึ่งมาจากปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ปกครอง ที่จะทำให้เด็กได้รับการอบรมที่ดีหรือไม่ และอีกส่วนหนึ่งคือ ความศรัทธาในศาสนา ซึ่งหมายถึง ความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุและผล ตามที่พระพุทธเจ้าแสดงธรรมไว้ ซึ่งถ่ายทอดโดยพระสงฆ์ ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบอย่างหนักแน่นมั่นคง เชื่อในเรื่องการกระทำที่ถูกต้องจนได้รับผลของกรรม โดยมีเจตนาเป็นที่ตั้ง รวมถึง

เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีกรรมเป็นของตนเองและต้องรับผิดชอบต่อการกระทำนั้นทั้งด้านดีและไม่ดี ความเชื่อนี้ก่อให้เกิดอิทธิพลส่งผลไปยังพฤติกรรมตามแนวพุทธ ที่แสดงออกทางกาย วาจา และ ใจ ในรูปแบบของบุญกิริยาวัตถุ 3 ได้แก่ ทาน ศีล และภาวนา

การที่ผู้ปกครองสามารถให้การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ต่อเด็ก ประกอบกับการที่มีศรัทธาในศาสนา เชื่อในคำสอนของพระพุทธเจ้า ย่อมมีผลทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่แสดงออกมาในทางที่เหมาะสมทั้งทางกาย วาจา และใจ และพร้อมที่จะเป็นผู้ใหญ่ที่ดีต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้ปกครองควรศึกษาทำความเข้าใจให้ลึกซึ้งในสิ่งที่จะแนะนำ สั่งสอน ปลูกฝังให้เด็กก่อนที่จะนำไปใช้ ว่าการกระทำใดจะมีผลกระทบ หรือส่งผลต่อตัวเด็กในด้านใดบ้าง เช่น การปฏิบัติตัวของผู้ปกครองให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กเห็นและปฏิบัติตาม โดยเฉพาะในแง่ของผู้ที่มีศรัทธาในศาสนาแบบผู้มีปัญญา

ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

การศึกษาค้นคว้าวิจัยทดสอบความสัมพันธ์ของการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่กับพฤติกรรมตามแนวพุทธ เพื่อให้เกิดการเข้าถึงหลักธรรมและสามารถนำไปใช้ได้ ผู้ปกครองควรร่วมมือกับทางโรงเรียน จัดกิจกรรมการเข้าค่ายคุณธรรม โดยเน้นหลักธรรมทางศาสนา สอดแทรกไปในกิจกรรมการเข้าค่าย และควรจัดให้มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการตระหนักรู้และเท่าทัน สิ่งเร้าที่มากกระทบ โดยกิจกรรมเหล่านี้สามารถให้ผู้ปกครองมาร่วมด้วยเพื่อความเข้าใจและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมตามแนวพุทธ เช่น ความกตัญญู ความเชื่อในกฎแห่งกรรม เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนแก้ไขปัญหาดังได้ตรงประเด็นและครอบคลุมปัญหามากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จิราพร เพชรดำ, นายไพบุลย์ แยมกสิกร และคณะ. (2554). *ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นกรณีศึกษาจังหวัดนครนายก* (รายงานวิจัย). สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครนายก.
- พนม เกตุมาน. (2550). *พัฒนาการวัยรุ่น*. ค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2563, จาก https://www.psychlin.co.th/new_page_56.htm
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, ธีระพร อุวรรณโณ, เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์, สุภาพรณ โคตรจรัส, คัดนางค์ มณีศรี และพรรณระพี สุทธิวรรณ. (2545). *การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของคนไทยกับกระบวนการทางสังคมประภคิตของครอบครัวในปัจจุบันที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ*. (รายงานวิจัย). คณะจิตวิทยา: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก. (2544). *ปฏิบัติธรรมให้ถูกทาง*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). *พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พระราชวรมนี (ประยูร ปยุตฺโต). (2528). *การพัฒนาจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหธรรมิก.
- พระราชวรมนี (ประยูร ปยุตฺโต). (2538). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสาสนโสภณ (พิจิตร ตวนโณ). (2554). *กฎแห่งกรรม*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย.
- พระโสภณมหาเถระ (มหาสีสยาตอ). (2557). *อัมมจักกัปปวัตตนสูตร*. (พระพรหมโมลี (สมศักดิ์ อุปสโม). ตรวจชำระ พระคันธสาราภังค์ แปลและเรียบเรียง). กรุงเทพฯ: หจก.ประยูรสาส์นไทยการพิมพ์.
- พระโสภณมหาเถระ (มหาสีสยาตอ). (2557). *อัมมจักกัปปวัตตนสูตร*. กรุงเทพฯ: หจก.ประยูรสาส์นไทย การพิมพ์.
- พุทธทาสภิกขุ. (2525). *อิทัปปัจจยตา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมสภา.
- มนัสวี ภูเฝ้าพันธ์. (2559). แผนยุทธศาสตร์กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ปี พ.ศ. 2559 – 2562. *วารสารกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เพื่อเผยแพร่ข่าวสารในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน สารพินิจ*, 14(2), 16.
- แม่ชีกนกวรรณ ปรีดีเปรม. (2563). ผลของการสวดมนต์และการฟังบทสวดมนต์ที่มีต่อความวิตกกังวลในการสอบของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีความศรัทธาในพุทธศาสนาต่างกัน. (ดุสิตนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศรีเพ็ญ สิงห์แก้ว. (2561). *หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการบุตรของหน่วยสาธิต การสร้างเสริมสุขภาพเด็กเล็ก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. สืบค้น 8 พฤศจิกายน 2563, จาก <http://www.ojs.mcu.ac.th/index.php/jbscm/article/download/2933/2468>
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2557). *จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ปี 2557 จำแนกตามฐานความผิดเป็นรายสถานพินิจฯ*. ค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2563, จาก http://www2.djop.moj.go.th/info_act/images/9-1-2.pdf
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2559). *จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ทั่วประเทศ จำแนกตามฐานความผิดตั้งแต่ปี พ.ศ.2554-2558*. ค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2563, จาก <http://www.djop.go.th/stat/statbetween2008-2011/item/303>
- สมสุข นิธิอุทัย. (2554). *การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในสังคมไทย* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- หลวงเทพดรญาณศิษย์. (2518). *ธาตุปฐพีปิฎก*. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical consideration. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173-1182.
- Baumrind, D (1978). *Parental disciplinary patterns and social competence in children*. (Research Article). Youth and Society: Institute of Human Development University of California Berkeley.

Hayes, H.F. (2018). *The PROCESS macro for SPSS and SAS*. Retrieved March 10, 2021, from <http://www.processmacro.org/download.html>
